

Socialistisk läsebok

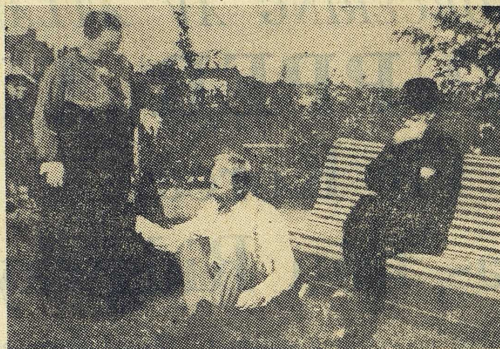
Chefredaktören Frans Severin har i *Socialismen och friheten* (Tidens förlag, 7: 50) snarast givit en elementär framställning av de socialistiska idéernas utveckling. Han har gjort det med en fördomsfrihet, en kritik och ett avstående från all billig agitation som förtjänar högt erkännande. Som handbok lider dock skriften av att alltför stort utrymme ägnas åt rörelser — anarkism, syndikalism, gillesocialism — som haft ringa praktisk betydelse och från teoretisk synpunkt har mycket begränsat intresse. Viktigare är att boken blir torftig genom bristen på perspektiv och analytisk förmåga. Småsaker kritiserar ingående, men de stora linjerna i de behandlade ideologierna tycks författaren inte kunna se; underligheterna hos exempelvis Marx blir oförståeliga, om inte hans utvecklingsschema — med dess hegelianska metafysik — skildras och granskas. I flera fall är redogörelsen så pass bristfällig att man har svårt att anta någon avsevärd förtrogenhet med de berörda skrifterna (t. ex. Fourier, Owen, Sorel, Cole).

I en bok med denna titel väntar man sig i första rummet ett ställningstagande till den debatt som förts om möjligheten att förena socialisering och medborgerlig frihet i traditionell mening — Schumpeter, Hayek, Laski, Wigforss, Ross och många andra författare. Denna kärnfråga förbigås med några ord om att socialdemokratin vill bevara "tryckfrihet, församlingsfrihet etc." och att diktaturen i Ryssland inte är något bevis för att socialism är oförenlig med demokrati. Det är nästan otroligt att en så framstående socialdemokratisk publicist är okunnig om den diskussion det här gäller. Men man måste anta att så är fallet, ty hr Severin har alltför gott omdöme för att eljest ta så lätt på dessa frågor samtidigt som han ägnar tiotals sidor åt barnsligheter hos Bakunin.

Som boken nu är beskaffad betyder den ett framsteg i förhållande till många av de handböcker med vilka ungdomen matas på fackföreningskurser och folkhögskolor. Men den är alltför svag för att fylla det stora behov som här föreligger.

HERBERT TINGSTEN

Ernst Wigforss andra del

I fars koloniträdgård 1914.

ANDRA DELEN av Ernst Wigforss *minnen* (Tidens förlag) börjar vid krigsutbrottet 1914 och fortsätter till den fjärde socialdemokratiska regeringens bildande år 1932. Den första delen var barndomens och ungdomens, denna del kan kallas den politiska utbildningens. Ty visserligen hade Wigforss även under detta skede många poster av betydelse och gjorde många betydande insatser: han blev riksdagsman 1919, medlem i de stora kommittéerna för industriell demokrati och försvarsfrågan något senare, först konsult och sedan finansminister i socialdemokratin tredje ministär (1924—1926). Men allt detta och mycket annat ter sig nu i efterhand som en förberedelse för den långa tid då Wigforss hörde till de två eller tre dominerande gestalterna i svensk politik — som intellektuell och ideolog den dominerande gestalten. "Nu ville jag kamp och jag ville regera. Jag skulle få mitt lystmäte av båda. I nära sjutton år." Så slutar denna del, med författarens inträde vid 51 års ålder som finansminister i den första starka partiregeringen.

Det goda, det stora intryck som första delen gjorde förstärkes vid läsningen av denna fortsättning. Det är ett liv, en friskhet, en glad iver över boken som gör den oemotståndlig; man läser dessa 380 sidor

i ett sträck, i spänning och sympati. De politiska skildringarna ger sakligt mycket, ehuru de aldrig förlorar sig i detaljer, skvaller eller utförliga apologier — boken borde bli kursbok i statskunskap, med risk att den gör ämnet till en skola för socialister. Några personteckningar är mästerliga, generösa, men ändå på väsentliga punkter inträngande, t. ex. Thorsson, Eli Heckscher, Sandler, P. A. Hansson. De glimtar man får av denna högst sociala människas privatliv är inte fängslande bara genom huvudpersonens godhet och öppenhet, utan också genom förmågan att i några satser ge bilder som man minns. Försöket att klarlägga den egna åskådningen och hur denna åskådning blev till — delvis under återgång till den första delens skede — har knappast någon motsvarighet i vår politiska litteratur.

*

I en välskriven studie för några år sedan framställdes Wigforss som vår svenske Robespierre, idealistisk, hård och fanatisk, med ett våldsamt socialt ressentiment som en drivande kraft. Det är galet, även om man inte glömmar den Robespierre som matade duvor och med sådan naiv vänlighet pratade med grannarna på pensionatet. Något av fanatism finns eller fanns hos Wigforss; han talar själv om sin teoretiska frenesi och sin indignation mot samhället. "Alla starka ord av-